

Bevezetés

A kutatás 2012-ben a józsefvárosi önkormányzat megkeresésével kezdődött. A kerület vezetésének elsődleges célja az volt, hogy az utcákon megszűnjék a lakosságot zavaró prostitúciós tevékenység, azaz közrendészeti (tisztaság, zajmentesség), közbiztonsági (erőszakmentes, bűnözésmentes) és közerkölcsi (a deviáns szexuális viselkedés kiiktatása) megfontolások alapján rendezze a kerület lakói számára a prostitúciót.

Ennek érdekében helyzetfelmérésre volt szükség, amely tudományos módszerekkel és szempontok alapján, a lehető legkörültekintőbb módon tárja fel a kerületben zajló prostitúciót. Első lépésben ki kellett jelölni a kutatás irányát, azokat a pontokat, amelyekre a vizsgálat kiterjedhet, felmérni a lehetőségeket és megtalálni az adekvát kutatási módszereket. Az első kutatási év végén nyilvánvalóvá vált, hogy egyetlen kerület felmérése, még ha ez a prostitúcióval leginkább érintett terület is, nem elegendő a kerület céljainak eléréséhez, a prostitúció nem áll meg a kerületi határoknál, így egyértelművé vált, hogy a vizsgálatot a főváros egészére kell kiterjeszteni.

A kutatásnak a realitásokhoz és a korábbi vizsgálatok eredményeihez kellett igazodnia. A kutatás indításakor természetesnek tűnt, hogy minden prostitúcióban érintettől és róluk is szükséges információkat gyűjteni, azaz a prostituáltaktól és a klienseiktől, ahogy az igazságszolgáltatás különböző szintjein és hivatalaiban, az önkormányzatoknál a témában keletkezett adatokra is szükség van.

Képet kellett kapni a fővárosi kerületekben zajló utcai prostitúciós tevékenység nagyságáról, megjelenési formáiról, áttekinteni a kerületi rendőrségek prostitúcióval kapcsolatos eddigi tevékenységét, feladatait, gondjait. Felmérni az érintett kerületi önkormányzatok prostitúcióval kapcsolatos elképzeléseit, és a lakosok reakcióit e kérdésre. Végül összegyűjteni a prostitúció jogi szabályozásának lehetséges módozatait, és a szerzett információkkal összevetni.

Csakhogy ilyen komplex kutatáshoz nemcsak pénz, de információ is kell. Márpedig a prostitúció belső természeténél fogva zavaró, titkolt, erkölcsi szempontból megvetett, egyszersmind anyagi oldalról igen nagy hasznot hozó intézmény. Nehezen kontrollálható, ellentmondásokkal terhelt, gyanakvással, képmutatással és tagadással körülvett társadalmi jelenség. A társadalmi vagy közreakció kiindulópontja a létezésének látható megszüntetése, szereplőinek vegyes megítélése (kurva = áldozat, kliens = bűnös férfi, kihasználók = bűnözők).

Mindez alapvetően meghatározza a jelenség megismerésének lehetőségeit, korlátozza az ismeretek, adatok megszerzését és hitelességét.

A prostitúcióhoz kapcsolódó erkölcs, a titkosság, az elérhetetlenség és a megvetés nemcsak a prostituáltat és a belőle élő bűnözőt, de a velük foglalkozó rendőrt, szociális munkást, tisztviselőt is ellentmondásos viselkedésre kényszeríti, és a kutatót is lábujjhegyre szorítja.

Így a kutatás tudományos módszereit a megszerzendő információk forrásához kellett igazítani, ami annyit jelent, hogy sokféle részadtból, vegyes módszerek alkalmazásával kellett élni. Ezért aktavizsgálat, statisztikai adatgyűjtés, interjúk készítése, megkérdezés, kérdőívek, fókuszcsoportos beszélgetés, megfigyelés egyaránt szerepel a megoldások között.

A lehetőségek felmérése után a kutatás egyetlen területre koncentrált, mégpedig a budapesti utcai prostitúció rendészeti kezelésének megismerésére, a rendőrség, a szabálysértésekkel foglalkozó bíróságok és a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények körére, valamint a prostitúciót végző nők helyzetének és véleményének megismerésére, alapvetően rendészeti szempontból.

A vizsgálat a 2012 és 2014 közötti időszakra koncentrált, igazodva a vizsgálandó területen rendelkezésre álló adatok mennyiségéhez, és fajtájához és nem utolsósorban a résztvevők nyitottságához. Interjúk készültek a prostituáltak¹ körében (25 fő) helyzetükről, körülményeikről, igényeik és jövőbeli elképzeléseikről. Aktavizsgálat a PPKB 2012. és 2013. évi szabálysértési bírósági iratai közül (100 ügy) véletlenszerű kiválasztással, kérdőíves megkérdezés (37 fő) a Pálhalmai Büntetés-végrehajtási Intézetben. A 23 fővárosi kerület rendőrkapitánysága írásban válaszolt a kérdésekre, míg egy volt prostituáltakat segítő csoportban megfigyelés módszerével élt a kutatás. Interjúk készültek a prostituáltakkal foglalkozó civilszervezetek, az érintett önkormányzatok, a BRFK és a BM szakembereivel. Megtörtént a prostitúcióval kapcsolatos szabálysértési statisztikák összegyűjtése (KEHKK, OBH, BRFK, ORFK, ENYÜBS), ahogy a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények az adott időszakban keletkezett fővárosi aktáinak (59 ügy), statisztikáinak feldolgozása is.

A kutatás az OKRI keretében történt², a kutatásnak nem volt külső pénzügyi támogatása.

1 A kötetben a prostituált kifejezést használom, annak minden vitákon kívüli értelmében, nem teszek különbséget szexmunkás és prostituált között.

2 Az első fázisban, a kutatás előkészítésében Vaskuti Gergely, pszichológus-kriminológus, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar PhD-hallgatója is részt vett, amit ezúttal is köszönök.